

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Potok Górny na lata 2016-2021

23-423 Potok Górny 116
Te. 84 6852500
Fax. 84 6852333
e-mail: gmina_potok_g@wp.pl
web: <http://www.potokgorny.com.pl>
BIP: ugpotokgorny.bip.lubelskie.pl

Potok Górny, Marzec 2020

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
ROZDZIAŁ I Założenia.....	3
ROZDZIAŁ II Zmiana zasobów w wyniku działań podjętych w latach 2007-2014	5
2.1. Pozycja Gminy w kraju, województwie i powiecie	5
Polska	5
Województwo lubelskie i powiat biłgorajski.....	6
2.2. Zrealizowane Inwestycje	8
2.3. Podsumowanie	18
Rozdział III Aktualizacja analizy SWOT	20
3.1. Założenia	20
3.2. Analiza SWOT	21
3.3. Proponowane obszary rozwojowe	25
Rozdział IV Kierunki rozwoju	29
4.1. Wizja Gminy Potok Górny	29
4.2. Misja Gminy Potok Górny	29
4.3. Cele strategiczne i operacyjne	29
Rozdział V Program operacyjny realizacji Strategii	31
Rozdział VI Finansowanie	35
Rozdział VII Monitoring i ewaluacja	37
Rozdział IX Konsultacje społeczne.....	41

ROZDZIAŁ I Założenia

Potrzeba aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Potok Górny wynika po pierwsze z konieczności weryfikacji zmian rozwojowych Gminy. Na przestrzeni ostatnich lat na jej terenie zrealizowano szereg inwestycji, często współfinansowanych ze środków zewnętrznych, które wpłynęły na poziom jakości życia mieszkańców, poprawiły stan infrastruktury technicznej, społecznej. Po drugie, aktualizacja związana jest z kończącą się w 2015 r. perspektywą horyzontalną obecnie obowiązującej strategii. Trzecim, bardzo istotnym czynnikiem jest konieczność weryfikacji zakładanych kierunków rozwoju w związku z nowym okresem programowania 2014-2020. Skorelowanie celów Gminy (tam, gdzie to możliwe) ze strategiami wyższego rzędu (m.in. *Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, *Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2020*, strategiami ponadsektorowymi, *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego 2014-2020* i in.) ułatwi w kolejnych latach aplikowanie o środki zewnętrzne.

W Strategii aktualizacji poddane zostaną te obszary, które są istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju Gminy uwzględniającego jednocześnie jej możliwości finansowe w latach 2016-2021.

Wyznaczony horyzont czasowy Strategii sięga roku 2021, co jest zgodne z perspektywą *Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020* -najważniejszego dokumentu określającego cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowego dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020, a także perspektywą *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2014-2020*.

Założono następujące etapy przygotowania Strategii:

A. Ustalenie założeń wstępnych (analiza danych zastanych, praca w terenie, konsultacje z kierownictwem Urzędu Gminy i pracownikami odpowiedzialnymi za niektóre obszary poddawane analizie)

B. Przygotowanie projektu Strategii w oparciu o potrzeby i możliwości finansowe Gminy

C. Opracowanie ostatecznej wersji uwzględniającej sugestie mieszkańców, przedsiębiorców, kierowników jednostek organizacyjnych Gminy, przedstawicieli organizacji i stowarzyszeń, itp.

D. Zatwierdzenie Strategii przez Radę Gminy.

Aktualizacji Strategii zostaną poddane następujące obszary:

Obszar aktualizacji	Zakres
Zasoby	Uzupełnienie o zrealizowane inwestycje, przedsięwzięcia, itp., aktualną pozycję Gminy w powiecie, województwie i kraju
Analiza SWOT	Weryfikacja szans, zagrożeń, mocnych i słabych stron
Kierunki rozwoju	Weryfikacja i uaktualnienie systemu celów
Działania	Przygotowanie nowego zestawu niezbędnych działań
Monitoring	Weryfikacja systemu monitorowania realizacji Strategii
Finansowanie	Przygotowanie założeń do finansowania inwestycji w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową

ROZDZIAŁ II Zmiana zasobów w wyniku działań podjętych w latach 2007-2014

2.1. Pozycja Gminy w kraju, województwie i powiecie¹

Polska

Pozycja Gminy w Rankingu Samorządów 2014 dziennika „Rzeczpospolita”.

Od 10 lat dziennik publikuje dane dotyczące wybranych wskaźników dotyczących polskich samorządów. Ustalenie kolejności przebiega dwuetapowo – najpierw ustalana jest kolejność w związku z analizą danych finansowych, następnie – analizowane są dane wybranych jednostek samorządu terytorialnego.

W 2014 r. w kategorii gmin wiejskich **Potok Górny zajął 55 miejsce w Polsce**. Podczas analizy danych pod uwagę brane były takie obszary, jak m.in.:

- sytuacja finansowa gmin (dochody, wydatki),
- wysokość pozyskanych środków unijnych,
- wyniki sprawdzianu szóstoklasistów oraz testu gimnazjalnego w latach 2012 i 2013,
- liczbę nowych podmiotów gospodarczych,
- jakość pracy urzędów,
- wiarygodność kredytową,
- sposoby zapobiegania bezrobociu,
- udział wydatków na organizacje pozarządowe.

¹Sytuację Gminy Potok Górny na tle pozostałych gmin powiatu biłgorajskiego i województwa opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl) za rok 2012. W momencie przygotowywania Strategii był to ostatni rok pełnych danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych.

Gmina Potok Górny zebrała łącznie 50 punktów (najlepsza w Polsce gmina Świdnica - 62,62, zaś najlepsza gmina z województwa lubelskiego Wola Uhruska – 51,81). Jest to niewątpliwy sukces Gminy Potok Górny zarówno w obszarze wskaźników rozwojowych, finansowych, jak i dotyczących zarządzania jednostką.

Województwo lubelskie i powiat biłgorajski

Do analizy pozycji Gminy w powiecie i województwie posłużą wybrane wskaźniki oznaczające miejsce na liście rankingowej. „1” oznacza lidera w danym obszarze, kolejne cyfry i liczby oznaczają dalsze miejsca w rankingu. Ranking obejmuje demografię, dochody wł., infrastrukturę i przedsiębiorczość.

	Ludność na 1 km ²		Saldo migracji na 1000 ludności		Dochody własne gminy na 1 mieszk.		Środki w budżecie na projekty unijne		Odsetek ludności korzystające z instalacji						Podmioty w rej. REGON na 10 tys. lud.	
	A ²	B ³	A	B	A	B	A	B	wod.		kan.		gaz.		A	B
Aleksandrów	3	78	1	23	14	213	13	195	4	20	2	15	8	112	8	88
Biłgoraj (gm. Miejska)	1	8	14	159	1	18	2	24	1	8	1	10	4	49	1	5
Biłgoraj (gm. Wiejska)	8	112	3	38	5	112	1	11	11	41	9	59	5	85	4	50
Biszcza	12	171	2	31	7	161	5	45	6	25	7	35	-	-	6	59
Frampol	5	83	5	62	11	198	10	100	8	36	11	136	6	86	10	94
Goraj	2	67	10	120	12	203	12	191	13	83	14	161	-	-	12	157
Józefów	6	94	8	91	6	153	4	43	7	26	12	138	2	42	3	47
Księżpol	8	112	9	100	2	80	9	95	10	38	10	116	7	88	5	52
Łukowa	13	193	13	132	4	100	11	187	3	18	4	28	9	124	7	75
Obsza	11	166	6	63	10	189	8	94	12	47	5	31	-	-	14	199
Potok Górny	7	111	12	129	13	211	3	25	2	16	3	27	3	48	13	178
Tarnogród	3	78	11	124	3	99	6	71	5	21	6	34	1	28	2	33
Tereszpol	14	194	4	47	8	176	7	76	8	36	8	49	-	-	9	92
Turobin	10	156	7	75	9	184	14	212	14	91	13	146	-	-	11	102

² A - pozycja na liście rankingowej powiatu

³ B – pozycja na liście rankingowej województwa

W łącznej punktacji Gmina Potok Górny zajęła 3 miejsce w powiecie i 78 w województwie. Jest to bardzo dobry wynik, zważywszy, iż z racji specyfiki obiektywnych czynników, np. położenia (omówione w analizie SWOT), Władze Gminy nie mają na nie wpływu. Wskaźniki, które obniżają pozycję Gminy w rankingu, to: gęstość zaludnienia (7 miejsce w powiecie i 111 w województwie), saldo migracji (12 miejsce w powiecie i 129 w województwie), dochody własne na jednego mieszkańca (13 miejsce w powiecie i 211 w województwie – jedno z ostatnich) oraz ilość podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (13 miejsce w powiecie i 178 w województwie). W przypadku wskaźnika, który odzwierciedla aktywność prorozwojową - środków w budżecie zaangażowanych w realizację projektów unijnych - Gmina Potok Górny zajmuje 3 miejsce w powiecie i 25 w województwie. Doskonale wypada także zestawienie wskaźników związanych z dostępnością infrastruktury technicznej. Gmina Potok Górny zajmuje 2 miejsce w powiecie i bardzo wysokie 16 w województwie w przypadku odsetka ludności korzystającego z sieci wodociągowej. Niewiele niższą pozycję odnotować można w przypadku kanalizacji – 3 miejsce w powiecie i 27 w województwie. Nieco niższa, lecz równie wysoka jest pozycja Gminy w przypadku dostępności do sieci gazowej – 3 miejsce w powiecie i 48 w województwie.

Widać więc wyraźnie, iż dotychczasowe działania w obszarze podniesienia jakości życia przynoszą rezultaty w postaci wysokiej pozycji w powiecie i województwie. Należy również przypuszczać, iż gdyby jakość życia, absorpcja środków zewnętrznych stały na niższym poziomie, Gminę z tego powodu opuszczałoby więcej osób, co wpłynęłoby niekorzystnie zarówno na saldo migracji jak i na dochody własne Gminy.

Na podstawie powyższego rankingu dotyczącego 2012 r. można wyciągnąć następujące wnioski:

- Gmina Potok Górny swoją pozycję zawdzięcza konsekwentnemu inwestowaniu w szeroko rozumianą infrastrukturę techniczną i społeczną
- Specyficzne położenie Gminy sprawia, iż wyłącznie czynniki trudne do wyeliminowania obniżają jej pozycję w powiecie i województwie
- Wysoki poziom wskaźników świadczących o zapewnianiu zrównoważonego rozwoju na tle powiatu i województwa znajduje także odzwierciedlenie w pozycji Gminy w Polsce (Ranking Samorządów „Rzeczpospolitej”)
- Dalszemu ulepszeniu należy poddać szeroko rozumianą infrastrukturę techniczną, gdyż zapewni ona z jednej strony skuteczne obniżanie negatywnych czynników wynikających ze specyfiki położenia, z drugiej – może w przyszłości spowodować zainteresowanie gruntami na terenie Gminy inwestorów z zewnątrz (przetwórstwo rolno-spożywcze, energia odnawialna, itp.), którzy często szukają terenów z dużą dostępnością mediów (prąd, woda, gaz, kanalizacja).

2.2. Zrealizowane Inwestycje

W latach 2007-2014 w Gminie Potok Górny zrealizowano szereg inwestycji służących rozwojowi Gminy. Poniższa tabela prezentuje niektóre z nich.

Nazwa zadania	Planowane środki (zł)	Realizacja (zł)
Termomodernizacja budynków ośrodków zdrowia	120 000,00	260 158,94
Rozbudowa szkoły w m. Naklik na potrzeby opieki społecznej	50 000,00	95 337,29
Zagospodarowanie terenów wokół szkół, budowa boisk	3 000 000,00	814 604,02
Zagospodarowanie terenu wokół Urzędu Gminy	600 000,00	911 262,32

Budowa drogi w m. Lipiny Dolne "Oderwa", Potok Górny "Przysiadki", Jasiennik Stary "Budy", Dąbrówka, Kolonia Malennik, Lipiny Górne-Lewki	1 000 000,00	2 878 002,91
Budowa drogi gminnej w m. Lipiny Górne-Borowina	2 045 000,00	1 456 687,88
Budowa chodnika oraz ścieżek rowerowych w m. Dąbrówka	500 000,00	4 800,00
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Lipiny Dolne-Kolonia	659 873,00	460 842,00
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Jasiennik Stary, Kolonia Malennik, Lipiny Górne-Borowina	3 200 000,00	2 586 516,59
Budowa zbiornika retencyjnego w m. Lipiny Dolne	554 000,00	68 213,15
Zakup samochodów pożarniczych	600 000,00	1 239 812,04
Adaptacja remiz dla potrzeb środowiskowych	797 000,00	1 306 371,37
łącznie:	13 125 873,00	12 082 608,51

Jak widać z powyższego zestawienia zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym zadania mające służyć rozwojowi Gminy Potok Górny zostały zrealizowane. Należy zwrócić uwagę, iż największe wydatki w Gminie skierowane były na rozwój infrastruktury technicznej – budowę i remont dróg oraz budowę kanalizacji sanitarnej (łącznie 60% wydatków na zadania wynikające z Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy).

Zmodernizowany ośrodek zdrowia w m. Potok Górny

Zmodernizowany ośrodek zdrowia w m. Lipiny Górne-Lewki

Termomodernizacja ośrodków zdrowia przyczyniła się do rozwoju Gminy w kilku obszarach. Podniosła estetykę miejscowości, jakość świadczonych usług medycznych, ale także – pozwoliła na ograniczenie kosztów funkcjonowania, a przez to – przyczyniła się do ochrony środowiska. W m. Lipiny Górne-Lewki konieczne jest jeszcze wykonanie izolacji fundamentów oraz remont podpiwniczenia.

Szkoła przebudowana na potrzeby opieki społecznej w m. Naklik, arch. UG

Dzięki adaptacji budynku szkoły w m. Naklik pomoc społeczna w Gminie zyskała lokale do wykorzystania np. dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej.

Boisko wielofunkcyjne w m. Lipiny Dolne, arch. UG

Boisko wielofunkcyjne w m. Szyszków, arch. UG

Gmina Potok Górny zyskała w minionych latach wiele obiektów infrastruktury społecznej, m.in. boiska wielofunkcyjne w m. Lipiny Dolne i Szyszków. Obiekty te są wykorzystywane do aktywnego uprawiania sportu. W kolejnych latach Gmina powinna dodatkowo poprawić stan infrastruktury społecznej poprzez modernizację systemów ogrzewania w placówkach oświatowych (Potok Górny, Szyszków, Lipiny Górne-Borowina, Lipiny Dolne, Dąbrówka).

Teren wokół Urzędu Gminy, etap budowy, arch. UG

Gmina Potok Górny nie posiadała warunków do organizacji imprez kulturalnych, rozrywkowych, uroczystości, itp. Na terenie przylegającym do Urzędu Gminy powstał amfiteatr ze stałą sceną oraz zapleczem socjalnym. Dzięki temu mieszkańcy Gminy zyskali wielofunkcyjny obiekt, wykorzystywany przez Wiejski Dom Kultury, szkoły, Urząd Gminy, organizacje i stowarzyszenia, itp. W kolejnych latach uzupełnieniem inwestycji będzie poprawa jakości infrastruktury kulturalnej w Gminie poprzez rozbudowę Wiejskiego Ośrodka Kultury.

Droga w m. Jasiennik Stary "Budy", arch. UG

Droga w m. Lipiny Górne-Lewki, arch. UG

Droga w m. Lipiny Górne-Borowina, arch. UG

System dróg w Gminie został znacznie rozbudowany. Zmodernizowano wiele odcinków dróg, powstały nowe. Skalę przedsięwzięcia widać wyraźnie po wysokości nakładów na infrastrukturę drogową. Najpilniejszymi inwestycjami w kolejnych latach będą m.in. : remont drogi powiatowej Biszczka - Krzeszów, budowa drogi w m. Dąbrówka.

Budowa kanalizacji w m. Jasiennik Stary, arch. UG

Budowa kanalizacji w m. Jedlinki, arch. UG

Zrównoważony rozwój wymaga rozbudowy infrastruktury pozwalający na zapewnienie jakości życia. Jednym z obszarów, które na terenach wiejskich wymagały w ostatnich latach dużych nakładów, była rozbudowa kanalizacji sanitarnej. W Gminie Potok Górny w latach 2007-2012⁴ znacznie zwiększyła się dostępność tej infrastruktury dla mieszkańców. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła z 44,2 km do 59,2 km, zaś przyłączy do budynków mieszkalnych - z 861 szt. do 1059 szt. Dzięki temu liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wzrosła z 2486 w 2007 r. do 3198 w 2012 r.

⁴ Dane GUS

Zmodernizowany tabor OSP, arch. UG

Zmodernizowany tabor OSP, arch. UG

Wnętrze zmodernizowanej remizy OSP, arch. UG

Na terenach wiejskich szczególną rolę pełni Ochotnicza Straż Pożarna, która zapewnia bezpieczeństwo mieszkańcom. Strażacy oprócz gaszenia pożarów, biorą także udział w likwidacji skutków podtopień, nawałnic, klęsk żywiołowych, itp. W ostatnich latach znacznie podniosła się jakość i ilość sprzętu wykorzystywanego przez OSP w Gminie Potok Górny (wozy bojowe) oraz warunki pracy i odpoczynku strażaków (remonty i modernizacje remiz). Należy przy tym pamiętać, iż na terenach wiejskich strażnice pełnią wiele funkcji. Służą między innymi aktywizacji lokalnej społeczności (koła gospodyń, zespoły ludowe, zajęcia sportowe, imprezy kulturalne, itp.)

2.3. Podsumowanie

Podjęte i zrealizowane w ostatnich latach działania znacznie podniosły jakość życia na terenie Gminy Potok Górny. Wybudowane drogi, kanalizacja, zmodernizowana i rozbudowana infrastruktura społeczna, wzmocnione bezpieczeństwo mieszkańców pozwala na przygotowanie planu zadań w

nowym okresie planowania strategicznego, który będzie uzupełnieniem dotychczas zrealizowanych inwestycji.

Należy zadbać, by nadal, w miarę finansowych możliwości, skupiać się na działaniach, które umocnią pozycję Gminy w powiecie, województwie i kraju.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju Gminy Potok Górny wymaga w najbliższych latach ingerencji w te obszary, które w przyszłości poprawią jakość życia mieszkańców, udrożnią ciągi komunikacyjne, wzmocnią infrastrukturę społeczną.

Rozdział III Aktualizacja analizy SWOT

3.1. Założenia

W *Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Potok Górny na lata 2007-2015* umieszczono bardzo szczegółową analizę SWOT odnoszącą się do wielu obszarów i zjawisk makro oraz mikro otoczenia, a także czynników wewnętrznych.

Analiza SWOT aktualnej Strategii odnosi się do najważniejszych czynników, które w obecnej chwili mogą wpływać hamująco lub przyspieszająco na zrównoważony rozwój Gminy w kolejnych latach.

Założenie to należy przyjąć z wielu powodów. Po pierwsze, ważne jest, by dokument odnosił się do najistotniejszych uwarunkowań. Praktyka lat minionych wykazała, iż planowanie strategiczne w jednostkach samorządu terytorialnego poziomu gminy wiejskiej musi opierać się na głównych kierunkach rozwojowych odnoszących się do największych zagrożeń, słabych stron i szans, mocnych stron. W przeciwnym wypadku powstaje bowiem bardzo złożony system celów, który trudno jest i realizować, i weryfikować. Po drugie, analiza SWOT musi być jasna, czytelna i przejrzysta, tak aby wszyscy mieszkańcy Gminy zainteresowani jej rozwojem mogli uczestniczyć w procesie konsultacji i corocznej ewaluacji. Po trzecie, w obecnej sytuacji wielu gmin – zadłużenie związane z realizacją projektów unijnych, mniejsze możliwości finansowe budżetów w latach kolejnych – ważne jest, by planując cele do osiągnięcia i zadania do realizacji, skupiać się wyłącznie na najistotniejszych aspektach.

3.2. Analiza SWOT

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze czynniki, które mogą w najbliższych latach mieć wpływ na rozwój Gminy Potok Górny

mocne strony	słabe strony
• Wysoka pozycja w Polsce, województwie lubelskim i powiecie • Wysoki poziom infrastruktury technicznej • Tradycja uprawy tytoniu • Czyste środowisko naturalne	• Niewielkie możliwości finansowe Gminy • Spadek liczby ludności i ujemne saldo migracyjne • Peryferyjne położenie (na granicy województwa, daleko od Lublina) • Niezadowalający stan niektórych ciągów drogowych (drogi powiatowe, brak chodników)
Szanse	zagrożenia
• Rozwój turystyki w woj. lubelskim⁵ • Wzrost PKB⁶ • Nowy okres programowania • Rozwój OZE	• Migracja z Lubelszczyzny • Bezrobocie • Spadek i wahania cen produktów rolnych • Lobby antytytoniowe • Zmiany przepisów prawa

⁵ Wg GUS w latach 2010-2013 wzrost noclegów udzielonych w kwaterach agroturystycznych i pokojach gościnnych wyniósł ponad 46%

⁶ Wg GUS: 2013 do 2012 – o 1,6%, 2012 do 2011 – o 1,9%

Mocne strony

Do czynników sprzyjających rozwojowi Gminy Potok Górny należy z pewnością wysoka pozycja w rankingach gmin wiejskich wynikająca z ciągłości realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu, mimo jednej z ostatnich pozycji w powiecie pod względem dochodów własnych, Gmina Potok Górny znajduje się w czołówce, jeśli chodzi o odsetek ludności mających dostęp do np. infrastruktury wodociągowej (druga pozycja po gminie miejskiej Biłgoraj) czy kanalizacyjnej (trzecia pozycja po gminie miejskiej Biłgoraj i gminie wiejskiej Aleksandrów).

Kolejną mocną stroną Gminy jest tradycja uprawy tytoniu, która skutkuje dobrymi kontaktami z odbiorcami surowca. Tytoń przynosi mieszkańcom dodatkowe przychody.

Niedocenionym dotychczas walorem Gminy Potok Górny jest czyste środowisko naturalne. Mimo podjętych wysiłków nie udało się dotychczas przyciągnąć w te rejony turystów, ani wzbudzić aktywności mieszkańców do przygotowania dla nich oferty (np. agroturystycznej). Wzrost liczby turystów odwiedzających Lubelszczyznę, zainteresowanie terenami niezatłoczonymi, może w perspektywie kilku, kilkunastu lat zainteresować terenami rekreacyjnymi w Gminie gości z zewnątrz. Tym bardziej, że rozwinięta infrastruktura techniczna sprzyja pozyskiwaniu inwestorów w tej branży.

Słabe strony

Z racji wielu czynników (liczba mieszkańców, bezrobocie, położenie na uboczu, niewielka ilość przedsiębiorców) Gmina Potok Górny posiada niewielkie możliwości finansowe. W powiecie biłgorajskim Potok Górny lokuje się⁷ na 13 (na 14) miejscu w obszarze dochodów własnych.

Bolączką Gminy jest zmniejszająca się liczba mieszkańców i ujemne saldo migracji spowodowane m.in. wyjazdami w poszukiwaniu pracy.

⁷ Dane GUS z 2012 r.

Przeciwdziałaniem tej słabej stronie może być dalsza rozbudowa infrastruktury – uzbrojone tereny mogą przyciągnąć inwestorów z zewnątrz np. z branży przetwórstwa rolno-spożywczego, ewentualnie turystyki. Ważne jest także dbanie o zapewnienie mieszkańcom np. atrakcyjnej oferty kulturalnej w ramach Wiejskiego Domu Kultury.

Najstabszą stroną Gminy jest niewątpliwie peryferyjne położenie względem Lublina i związana z tym utrudniona dostępność do urzędów, uczelni, teatrów, szpitali specjalistycznych.

Szanse

W 2010 roku w województwie lubelskim w pokojach gościnnych lub kwaterach agroturystycznych nocowało ok. 21 tysięcy turystów. W 2013 r. już ok. 39 tysięcy. Pokazuje to skalę zainteresowania naszym regionem i w Polsce, i na świecie. Należy mieć nadzieję, iż miłośnicy aktywnej turystyki ekologicznej docenią walory Gminy, tym bardziej, iż w sezonie letnim miejscowości takie jak Kazimierz Dolny, Zwierzyniec, Krasnobród, Susiec czy Nałęczów są bardzo często zatłoczone, co sprawia, że już dziś przybywający tam goście szukają nowych miejsc do wypoczynku.

Szansą na rozwój jest oczywiście wzrost PKB Polski związany z wychodzeniem z kryzysu 2008 r. Dane makroekonomiczne dają nadzieję na wzrost gospodarczy, dzięki któremu inwestorzy zewnętrzni mogą zainteresować się terenami leżącymi w granicach Gminy (przetwórstwo rolno-spożywcze, usługi turystyczne, itp.). Jest to o tyle ważne, iż jednym z celów nowego okresu programowania jest wspieranie powstawania na terenach wiejskich miejsc pracy w sektorach pozarolniczych.

Kolejne lata otworzą przed Gminą możliwości sięgnięcia po wsparcie unijne, które z racji niewielkich możliwości finansowych jednostki należy wykorzystać w maksymalny sposób.

Możliwe jest także, iż terenami Gminy zainteresują się skutecznie inwestorzy z branży odnawialnych źródeł energii (OZE), np. decydując o utworzeniu farm wiatrowych. Inwestycja taka znacznie wzmocniłaby dochody własne Gminy.

Zagrożenia

Od wielu lat mieszkańcy Lubelszczyzny przenoszą się do Warszawy, Poznania, Wrocławia, ale także wyjeżdżają do innych krajów (Niemcy, Wielka Brytania, itp.). Migracja ta może być zagrożeniem dla rozwoju Gminy Potok Górny, gdyż wyludnienie województwa lubelskiego będzie negatywnie wpływać zarówno na dochody Gminy, jak i możliwości pozyskania inwestorów.

W obecnej chwili poziom bezrobocia w Gminie nie jest wysoki (4,3% w 2012 r. – dane GUS). Należy jednak zakładać, iż nie wielkość wskaźnika jest najważniejsza. Utrzymujące się na Lubelszczyźnie bezrobocie wśród ludzi młodych sprawia, iż nie mogąc znaleźć pracy, chętniej podejmują decyzję o emigracji zarobkowej, co może w przyszłości zagrażać rozwojowi Gminy.

Kolejnym zagrożeniem w procesie realizacji Strategii może być także spadek i wahania cen produktów rolnych, który ogranicza poczucie bezpieczeństwa finansowego mieszkańców Gminy, w znaczącej części – rolników. Sytuacja ta może mieć wpływ na zmniejszoną aktywność lokalnej społeczności i niechęć do podejmowania nowych wyzwań.

Coraz bardziej restrykcyjne przepisy dotyczące produkcji i sprzedaży wyrobów tytoniowych w Unii Europejskiej mogą w perspektywie kilku, kilkunastu lat znacząco obniżyć dochody mieszkańców Gminy pochodzące z uprawy tytoniu. Dlatego też w perspektywie kilku lat powinno stworzyć się przedsiębiorcom warunki do tworzenia nowych pozarolniczych miejsc pracy (jeden z priorytetów nowego okresu programowania).

Nieodmiennie od lat ważnym czynnikiem zewnętrznym wpływającym hamująco na rozwój samorządów jest system prawny, a szczególnie nowe zadania spadające na jednostki, wymagające zaangażowania sił i środków.

Tak było w przypadku przepisów dotyczących gospodarki odpadami, obszaru oświaty, itp.

3.3. Proponowane obszary rozwojowe

Drogi i ciągi piesze

Należy wyremontować lub zmodernizować drogi gminne i powiatowe (w porozumieniu z powiatem biłgorajskim i innymi gminami), szczególnie te, które ułatwią dostęp do sąsiednich gmin i dalej – np. do Lublina poprzez rozbudowę lokalnej sieci komunikacyjnej. Dzięki temu zmniejszy się dystans (czas i jakość dojazdu) dzielący Gminę od innych miejscowości. Tym bardziej, iż dokonująca się właśnie modernizacja drogi Lublin – Biłgoraj skróci czas dojazdu do stolicy województwa. Należy również dokonać niezbędnych modernizacji dróg lokalnych (np. w Dąbrówce) aby poprawić warunki dojazdu do posesji. Ponadto w miejscach niebezpiecznych (większe natężenie ruchu) trzeba wybudować ciągi piesze. Dotyczy to np. miejscowości Naklik, Potok Górny, Lipiny Dolne.

Droga powiatowa Biszczka - Krzeszów

Droga w m. Dąbrówka

Ciągi piesze w m. Naklik

Poprawa jakości infrastruktury społecznej

Należy dokonać remontów kotłowni w szkołach w Potoku Górnym, Szyszkowie, Lipinach Górnych-Borowinie, Lipinach Dolnych, Dąbrówce. Poprawi to jakość realizacji usług edukacyjnych, szczególnie w okresie jesienno-zimowym, a także wpłynie korzystnie na zmianę kosztów utrzymania

budynków. Należy kontynuować remonty strażnic (Lipiny Górne-Lewki, Jasiennik Stary, Zagródkie) z możliwością wykorzystywania ich na cele potrzeb środowiskowych. Należy także wykonać prace modernizacyjne (izolacja fundamentów i remont piwnic) w ośrodku zdrowia w m. Lipiny Górne-Lewki. Modernizacją (rozbudowa) powinien zostać także objęty Wiejski Dom Kultury w m. Potok Górny.

Strażnica w m. Zagródkie

Strażnica w m. Jasiennik Stary

Wysypisko śmieci

Należy zrekultywować teren gminnego wysypiska śmieci.

Wysypisko śmieci w Potoku Górnym

Rozdział IV Kierunki rozwoju

4.1. Wizja Gminy Potok Górny

W świetle powyższych ustaleń wizja Gminy w 2020 r. przedstawia się następująco:

Gmina Potok Górny zostanie liderem gmin wiejskich powiatu biłgorajskiego w obszarach dostępności do infrastruktury technicznej, poziomu życia mieszkańców, dzięki czemu przyciągnie inwestorów z zewnątrz, umożliwiając dalszy jej rozwój.

4.2. Misja Gminy Potok Górny

Misją Gminy Potok Górny jest:

Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju służącego podniesieniu jakości życia mieszkańców oraz wzrostowi atrakcyjności inwestycyjnej, przy jednoczesnym wsparciu przedsiębiorczości rolniczej i pozarolniczej.

4.3. Cele strategiczne i operacyjne

System celów Gminy ulega modyfikacji. Obecny kształt strategii nie uwzględnia rozbudowanej hierarchii: priorytety – cele operacyjne – cele szczegółowe - zadania. Po pierwsze, niewielkie możliwości finansowe Gminy nie pozwolą w najbliższych latach na realizację bardzo wielu zadań, a co za tym idzie – poszczególne obszary strategiczne obejmować będą najwyżej kilka zadań. Po drugie, budowa taka umożliwi bieżącą aktualizację zadań do realizacji (np. przy uchwalaniu budżetu) bez konieczności aktualizacji systemu celów szczegółowych.

Cel strategiczny I. **Podnoszenie jakości infrastruktury technicznej Gminy**

Cele operacyjne celu strategicznego I.

C. o. I.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy

C. o. I.2. Zapewnienie lokalnych ułatwień komunikacyjnych drogowych i pieszych

C. o. I.3. Usprawnienie systemu wodno-ściekowego

Cel strategiczny II. **Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej służącej mieszkańcom i gościom**

Cel operacyjny celu strategicznego II.

C.o.II.1. Ulepszenie infrastruktury służącej edukacji

C.o.II.2. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa przeciwpożarowego

C.o.II.3. Ulepszenie infrastruktury służącej ochronie zdrowia

C.o.II.4. Ulepszenie infrastruktury służącej rozwojowi i dostępności kultury

Cel strategiczny III. **Ochrona środowiska i wykorzystanie OZE**

Cel operacyjny celu strategicznego III.

C.o.III.1. Zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego.

Rozdział V Program operacyjny realizacji Strategii

Program operacyjny ujmuje główne zadania, które będą realizowane w celu osiągnięcia założeń strategicznych na lata 2016-2021. Ustalenie harmonogramu realizacji programu uzależnione będzie od terminów naborów ogłoszonych przez instytucje pośredniczące.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Szacunkowy koszt	Źródła finansowania	
				Budżet Gminy	Środki zewnętrzne.
Cel strategiczny I. Podnoszenie jakości infrastruktury technicznej Gminy	C. o. I.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy	Udział w projekcie "Modernizacja drogi powiatowej Biszczka - Krzeszów"	8 616 807,00	646 260,00	7 970 734,00
		Modernizacja drogi Naklik - Harasiuki	6 000 000,00	tak	tak
	C. o. I.2. Zapewnienie lokalnych ułatwień komunikacyjnych drogowych i pieszych	Budowa drogi w m. Dąbrówka	3 000 000,00	tak	tak
		Budowa chodników w Potoku Górnym, Nakliku i Lipinach Dolnych	1 000 000,00	tak	tak
		Przebudowa połączenia komunikacyjnego m. Szyszków z drogą woj. 863	600 000,00	tak	tak
		Przebudowa drogi gminnej nr 109378L w miejscowości Kolonia Malennik	500 000,00	tak	tak
	C. o. I.3. Usprawnienie systemu wodno-ściekowego	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Jasiennik Stary, Kolonia Malennik	200 000,00	tak	tak
		Modernizacja ujęcia wody w Lipinach Dolnych	100 000,00	tak	tak
		Budowa sieci wod-kan uzbrojenie terenów budowlanych – teren gminy	750 000,00	tak	tak

		Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej łączącej miejscowości Potok Górny i Lipiny Dolne	1 400 000,00	tak	tak
		Przebudowa, rozbudowa, remont sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie gminy Potok Górny	1 000 000,00	tak	tak
		Przebudowa, rozbudowa, remont oczyszczalni ścieków w miejscowości Lipiny Dolne i Zagródki	800 000,00	tak	tak
Cel strategiczny II. Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej służącej mieszkańcom i gościom	C. o. II.1. Ulepszenie infrastruktury służącej edukacji	Remont kotłowni w szkołach w Potoku Górnym, Szyszkowie, Lipinach Górnych-Borowinie, Lipinach Dolnych, Dąbrówce	990 000,00	tak	tak
	C.o. II.2. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa p.pożarowego	Remonty strażnic w m. Zagródki, Lipiny Górne-Lewki, Jasiennik Stary	500 000,00	tak	tak
		Zakup samochodu strażackiego dla OSP w m. Lipiny Dolne, Jedlinki	700 000,00	tak	tak
	C.o.II.3. Ulepszenie infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Remont ośrodka zdrowia w m. Lipiny Górne-Lewki	200 000,00	tak	tak
	C.o.II.4. Ulepszenie infrastruktury służącej rozwojowi i dostępności kultury	Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w m. Potok Górny	100 000,00	tak	tak
Cel strategiczny III. Ochrona środowiska i wykorzystanie OZE	C. o. III. 1. Zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego	Rekultywacja gminnego składowiska odpadów	250 000,00	tak	tak

		Montaż i instalacji OZE (ogniwa fotowoltaiczne) na budynkach mieszkalnych w Gminie Potok Górny, a także na budynkach użyteczności publicznej	4 000 000,00	tak, także mieszkańcy	tak
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Potoku Górnym	300 000,00	tak	tak

łącznie na zadania, po odjęciu środków zewnętrznych zadania pierwszego oraz wkładu finansowego mieszkańców (OZE), Gmina Potok Górny zaplanowała (środki własne + środki zewnętrzne) ok. 22 mln zł. Uwzględniając dodatkowo oszczędności przetargowe, należy oszacować realny koszt zaplanowanych inwestycji na ok. 18-19 mln zł.

Większość powyższych inwestycji będzie mogła uzyskać dofinansowanie z programów operacyjnych Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Tak jak w latach 2007-2013, głównym źródłem środków unijnych będą:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPOWL) na lata 2014-2020 który będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS);
2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020, który będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Z powyższych programów możliwe będzie uzyskanie wsparcia dla rozwoju infrastruktury drogowej, technicznej, społecznej czy też odnawialnych źródeł energii.

Inne, uzupełniające źródła finansowania działań zawartych w Strategii:

1. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 (np. działalność innowacyjnej przedsiębiorstw)
2. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (np. ponadlokalne przedsięwzięcia w zakresie energetyki odnawialnej, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej)
3. Szwajcarskie i norweskie instrumenty finansowe, umożliwiające finansowanie różnorodnych obszarów (sport, kultura, edukacja, zdrowie, rozwój społeczeństwa obywatelskiego)
4. Narodowy program przebudowy dróg lokalnych „Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój” (modernizacja dróg powiatowych i gminnych)
5. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (ochrona środowiska, efektywność energetyczna, energia odnawialna)
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (ekologia, ochrona przyrody, zarządzania gospodarką wodną i odpadową).

Rozdział VI Finansowanie

Na realizację wszystkich planowanych inwestycji jednostka musi mieć pokrycie finansowe (źródło finansowania). Oczywiście nie wszystkie środki będą pochodzić z budżetu Gminy. Część środków będzie możliwa do pozyskania ze źródeł zewnętrznych (środki unijne, dotacje celowe, kredyty).

Oszacowania możliwości finansowych Gminy Potok Górny w kolejnych latach dokonano na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej.

Prawdopodobne szacunkowe możliwości finansowe Gminy w latach 2015-2021 obrazuje poniższa tabela. Dane nie uwzględniają ewentualnych kredytów.

Rok	Środki na inwestycje z budżetu Gminy (zł)
2016	1 100 000
2017	1 100 000
2018	1 100 000
2019	1 100 000
2020	1 100 000
2021	1 100 000
łącznie:	6 600 000

Możliwości inwestycyjne Gminy Potok Górny są dość dobre. Zakładając średni poziom możliwego dofinansowania na ok. 60% (w przypadku niektórych zadań sięgać będzie nawet 85%) łącznie na inwestycje Gmina Potok Górny przeznaczyć będzie mogła ok. 12 mln zł. W przypadku części inwestycji Gmina będzie zatem musiała wesprzeć się kredytem zewnętrznym. Należy

pamiętać także o konieczności zabezpieczenia w planach budżetowych pewnej rezerwy na nieprzewidywane sytuacje (niedoszacowanie wartości inwestycji, niesprzyjająca aura – ostra zima skutkująca wzrostem wydatków np. na remont nawierzchni dróg, wzrost stóp procentowych, zmiana przepisów prawa, itp.)

Rozdział VII Monitoring i ewaluacja

Ostateczna wersja Strategii zostanie przyjęta uchwałą Rady Gminy Potok Górny, a następnie przekazana Wójtowi Gminy do realizacji. Wójt Gminy sprawować będzie nadzór nad realizacją Strategii poprzez zarządzanie i koordynację w ramach sprawowania kontroli zarządczej I i II poziomu, a także np. zawieranie umów odnoszących się do realizowanych projektów. Wójt Gminy powierzy pracownikom Urzędu Gminy realizację inwestycji, które wynikają z programu operacyjnego Strategii, a nadzór techniczny sprawowany będzie przez inspektora nadzoru inwestorskiego.

Osoby odpowiedzialne za proces wdrożenia strategii:

- a) Wójt Gminy - etap wdrażania i monitorowania
- b) Skarbnik Gminy - etap finansowania
- c) Inspektor nadzoru inwestorskiego – etap nadzoru nad przestrzeganiem zgodności realizacji inwestycji z umową przez wykonawcę

Wójt Gminy jest również odpowiedzialny za współpracę z instytucjami zewnętrznymi, np.:

- a) Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego – np. wnioski o dofinansowanie
- b) Starostwem Powiatowym w Biłgoraju – np. uzyskanie pozwoleń
- c) GUS – etap gromadzenia danych statystycznych

Za przeprowadzenie bieżącego monitoringu odpowiedzialny będzie ponadto wyznaczony przez Wójta pracownik. Sam proces gromadzenia danych nie powinien być rzadszy, niż raz w roku (dane pochodzić będą m.in. z Banku Danych Lokalnych GUS, rankingów samorządów oraz własnych źródeł).

Rada Gminy będzie odpowiedzialna za coroczną ocenę realizacji Strategii. Jednocześnie w jej gestii leżeć będzie dokonywanie zmian priorytetów inwestycyjnych, które wynikać będą np. z pojawienia się nowych potrzeb inwestycyjnych, alokacji środków niewykorzystanych w wyniku nieotrzymania dotacji zewnętrznych, a także zmiany (wzrostu lub spadku) dochodów własnych gminy.

Weryfikacja realizacji zadań wynikających ze Strategii w ramach sprawowania przez Wójta kontroli zarządczej oparta będzie na jasnym i prostym systemie mierników (tabela poniżej).

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Miernik	Wartość miernika	
				rok	wartość
Cel strategiczny I. Podnoszenie jakości infrastruktury technicznej Gminy	C. o. I.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy	Udział w projekcie "Modernizacja drogi powiatowej Biszczka - Krzeszów"	Długość zmodernizowanej drogi (km)	2017	18,087km
		Modernizacja drogi Naklik - Harasiuki	Długość zmodernizowanej drogi (km)	2016	11,0 km
	C. o. I.2. Zapewnienie lokalnych ułatwień komunikacyjnych drogowych i pieszych	Budowa drogi w m. Dąbrówka	Długość zmodernizowanej drogi (km)	2018	1,8 km
		Budowa chodników w Potoku Górnym, Nakliku i Lipinach Dolnych	Długość wybudowanych chodników (km)	2020	4,5 km
		Przebudowa połączenia komunikacyjnego m. Szyszków z drogą woj. 863	Długość zmodernizowanej drogi (km)	2017	1,510 km
		Przebudowa drogi gminnej nr 109378L w miejscowości Kolonia Malennik	Długość zmodernizowanej drogi (km)	2018	1,900 km
	C. o. I.3. Usprawnienie systemu wodno-ściekowego	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Jasiennik Stary, Kolonia Malennik	Długość zmodernizowanej sieci (m)	2017	5000 m

		Modernizacja ujęcia wody w Lipinach Dolnych	Ilość zakończonych inwestycji	2016	1
		Budowa sieci wod-kan uzbrojenie terenów budowlanych – teren gminy	Ilość zakończonych inwestycji	2017	1
		Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej łączącej miejscowości Potok Górny i Lipiny Dolne	Długość wybudowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	2020-2021	Wod - 1614 m Kan - 1340 m
		Przebudowa, rozbudowa, remont sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie gminy Potok Górny	Ilość zakończonych inwestycji	2021	1
		Przebudowa, rozbudowa, remont oczyszczalni ścieków w miejscowości Lipiny Dolne i Zagródki	Ilość zakończonych inwestycji	2021	1
Cel strategiczny II. Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej służącej mieszkańcom i gościom	C. o. II.1. Ulepszenie infrastruktury służącej edukacji	Remont kotłowni w szkołach w Potoku Górnym, Szyszkowie, Lipinach Górnych-Borowinie, Lipinach Dolnych, Dąbrówce	Ilość zakończonych inwestycji	2017-2020	5
	C.o. II.2. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa p.pożarowego	Remonty strażnic w m. Zagródki, Lipiny Górne-Lewki, Jasiennik Stary	Ilość zakończonych inwestycji	2017-2020	3
		Zakup samochodu strażackiego dla OSP w m. Lipiny Dolne, Jedlinki	Ilość zakupionych samochodów	2017-2019	2
	C.o.II.3. Ulepszenie infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Remont ośrodka zdrowia w m. Lipiny Górne-Lewki	Ilość zakończonych inwestycji	2017-2018	1

	C.o.II.4. Ulepszenie infrastruktury służącej rozwojowi i dostępności kultury	Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w m. Potok Górny	Zmodernizowana /dobudowana powierzchnia (m2)	2017-2019	45 m2
Cel strategiczny III. Ochrona środowiska i wykorzystanie OZE	C. o. III. 1. Zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego	Rekultywacja gminnego składowiska odpadów	Zrekultywowana powierzchnia (m2)	2017-2018	2575 m2
		Montaż i instalacja OZE (ogniwa fotowoltaiczne) na budynkach mieszkalnych w Gminie Potok Górny, a także na budynkach użyteczności publicznej	Ilość zamontowanych instalacji	2020	400
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Potoku Górnym	Ilość zakończonych inwestycji	2017-2018	1

Ponadto, na etapie realizacji Strategii, ustalony może zostać dodatkowy zestaw wskaźników do osiągnięcia w 2021 r., np.:

- ilość nowych podmiotów w rejestrze REGON,
- saldo migracji,
- ilość inwestycji przedsiębiorców w Gminie,
- pozycja Gminy w powiecie i województwie (rok 2020 do roku 2022) w oparciu o porównywalne wskaźniki,
- liczba mieszkańców,
- itp.

Rozdział IX Konsultacje społeczne

W niedużej gminie wiejskiej, jaką jest Gmina Potok Górny, konsultacje społeczne mogą przyjmować inną formę niż w jednostkach większych. Władze Gminy na co dzień spotykają się z mieszkańcami, sołtysami, przedsiębiorcami, członkami organizacji i stowarzyszeń, itp., którzy na bieżąco informują o problemach, potrzebach lokalnej społeczności. Dlatego też wybrano krótszą i skuteczniejszą drogę przygotowania i weryfikacji dokumentu.

Na pierwszym etapie projekt Strategii został przygotowany w oparciu o założenia i dane uzyskane z Urzędu Gminy.

Kolejne etapy konsultacji społecznych wyglądały następująco:

- a) weryfikacja i uzupełnienie przygotowanego projektu przez kierownictwo Urzędu Gminy i pracowników merytorycznie odpowiedzialnych za realizację poszczególnych celów i zadań, naniesieni poprawek,
- b) poddanie konsultacjom społecznym (radni, sołtysi i mieszkańcy, kierownicy i pracownicy jednostek organizacyjnych, przedstawiciele organizacji i stowarzyszeń, itp.) uzupełnionej wersji projektu,
- d) przygotowanie ostatecznej wersji Strategii,
- e) uchwalenie Strategii przez Radę Gminy.